

Remissvar Se, tolka och agera – allas rätt till en likvärdig utbildning (SOU 2010:95)

Inledning

Sveriges Skolledarförbund har beretts tillfälle att lämna synpunkter på betänkandet Se, tolka och agera – allas rätt till en likvärdig utbildning. En stor andel av förbundets medlemmar är rektorer och arbetar med dessa frågor till vardags. Utredaren har identifierat och på ett bra sätt beskrivit de svårigheter som många skolledare upplever när de ska samverka med andra aktörer i arbetet kring barn som riskerar att fara illa.

Sveriges Skolledarförbund ställer sig positivt till utredarens förslag med något undantag. I det följande kommenterar förbundet valda delar av förslagen i betänkandet.

Utredarens förslag

Skolan är en intressant arena för många grupper som gärna vill nå ut till barn och ungdomar. Många skolledare kan vittna om det omfattande arbete som får läggas ned på att samla in och lämna information till olika intressenter och att själva eller tillsammans med lärare svara på enkäter av olika slag. Den sk. uppgiftslämnarbördan upplevs ofta ta fokus från det direkta arbetet med skolans ledning och styrning. Sveriges Skolledarförbund har förståelse för att arbete med uppföljning och utvärdering är nödvändiga delar av skolans styrning men välkomnar med glädje försök att samordna insatserna, framförallt de som kan upplevas som mer perifera ur ett lärandeperspektiv. Förbundet tillstyrker utredarens förslag att ge Skolverket ett samordningsansvar för de statliga insatser som riktas mot förskola, skola och annan pedagogisk verksamhet.

Utredaren föreslår att ett stimulansbidrag införs för att stimulera utvecklingen av samverkan på kommunal central nivå. Sveriges Skolledarförbund tillstyrker förslaget. I vissa kommuner har man försökt lösa problemen genom att t.ex. integrera nämnder och förvaltningar med ansvar för utbildning respektive socialtjänst. Sådana organisationsförändringar har fördelar men kan också innebära nackdelar, t.ex. att specialkompetens blir svår att upprätthålla. Detta visar hur komplicerade dessa frågor är.

Den avgörande frågan för kommunen är hur framgångsrika de är i att få till ett respektfullt samarbetsklimat där företrädare från olika professioner kan känna tillit till att deras respektive uppdrag respekteras. Det handlar om att arbeta med attityder och motverka revirtänkande och den centrala nivån är nyckelpersoner i en sådan process.

Mot bakgrund av att sådana förändringsprocesser som nämndes ovan redan äger rum skulle förbundet föreslå att uttrycket ”insatser av socialtjänsten” undviks eftersom en socialtjänst/socialnämnd kanske inte längre förekommer i den traditionella formen. Det är bättre att

använda begreppen ”beslut/åtgärder med hänvisning till LVU, SoL, HSL”, eller annan aktuell lagstiftning, där så är möjligt istället för att hänvisa till en specifik organisationsform.

Utredaren ger i betänkandet bilden av att företrädare för skolan tolkar skrivningarna om socialnämndens initiativrätt på ett mycket bokstavligt sätt. Förbundet delar inte den erfarenheten men ser inget problem med att lagstiftningen ändras utifrån utredarens förslag.

I betänkandet ifrågasätts huvudmäns och enskilda skolors sätt att tillämpa skollagen utifrån ett rätts säkerhetsperspektiv. Utredaren vill ge Skolverket och Skolinspektionen ett gemensamt uppdrag att inventera behovet av ytterligare reglering för att tillämpningen av skollagen ska bli mer rättsäker vid beslut som avser barns och elevers rätt till en likvärdig utbildning. Sveriges Skolledarförbund delar utredarens åsikt att likvärdigheten vad gäller rätten till utbildning skiljer sig allt för mycket mellan skolor och huvudmän i dagsläget. Förbundet är väl medvetet om att det många gånger är skolledare eller andra kommunala tjänstemän som fattar de aktuella besluten och menar att dessa tjänstemän ofta inte har möjligheter eller mandat att handla annorlunda. Att hävda skollagens princip om likvärdig utbildning i en omgivning där behoven är stora i alla sektorer kräver att ansvaret åtföljs av motsvarande inflytande över resurstilldelning och resursanvändning. Då detta inte är fallet idag och barn med särskilda behov riskerar att bli förlorare i systemet ställer sig Sveriges Skolledarförbund positivt till att regelsystemet ses över.

Förbundet tillstyrker också förslaget om att ge Skolverket, Skolinspektionen och Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga och analysera om tillämpningen av gällande sekretessregler utgör ett hinder för samverkan inom en kommun. Uppfattningen att tillämpningen utgör ett hinder är väl spridd och läget behöver tydliggöras, och eventuellt förändras, för att verksamheterna ska kunna förbättras.

På liknande grunder tillstyrker förbundet förslaget att genomföra en kvalitetsgranskning av hur barns och elevers rätt till utbildning tillgodoses när de fullgör sin skolgång efter ett beslut om placering med hänvisning till t.ex. LVU. Många av förbundets medlemmar har vittnat om frustration då man upplever att skolpliktsbevakningen och rätten till utbildning bedöms komma i andra hand i dessa lägen.

Sveriges Skolledarförbund vill lyfta fram den bedömning som utredaren gör kring behovet av att tydliggöra behandlingsansvaret för barn och unga med psykiska besvär samt samverkans- och remitteringsmöjligheterna till primärvården. Många medlemmar vittnar om stora samarbets svårigheter med framförallt landstingen. Sannolikt bottnar mycket av samarbets svårigheterna i att man lever i skilda verkligheter och har olika uppdrag. Många skolledare vittnar om att behoven från framförallt ungdomar med psykiska besvär ökar och skolan har svårt att tillgodose dem inom ramen för elevhälsans uppdrag. Här finns ett stort utvecklingsområde av central betydelse för många elever.

Utredaren lyfter på ett förtjänstfullt sätt fram behoven av stärkt forskning inom utbildningssektorn. Sveriges Skolledarförbund ställer sig bakom alla utredarens förslag på detta område. Förslagen om stärkt resurstilldelning i forskningspropositionen, utvecklingen av policyutvärderingar inom området och stimulering av mer praktiktäna forskning ligger alla väldigt nära frågor som

förbundet driver. Förbundet välkomnar initiativ till att effektivisera kunskapsspridningen av forskningsresultaten och att utveckla metoder för framtagandet av rekommenderad god praxis baserat på beprövad erfarenhet. Vi är övertygade om att dessa insatser är nödvändiga för en ökad måluppfyllelse för alla elever.

Avslutningsvis vill dock förbundet framföra sin tveksamhet till en översyn av rektorsutbildningen. Det finns väldigt många områden som är angelägna för skolledare att utbildas inom och ett stort tryck på att få med dessa i rektorsutbildningen. Via våra medlemmar har Sveriges Skolledarförbund fått uppfattningen att utbildningen är mycket bra men samtidigt relativt krävande. Det är väldigt få skolledare som får en tillräckligt stor avlastning i sin ordinarie tjänst för att kunna genomgå rektorsprogrammet med optimala förutsättningar. Antalet avhopp med hänvisning till för hög arbetsbelastning ökar. Mot den bakgrunden måste förbundet avvisa alla förslag till en utökning av omfattningen av innehållet i rektorsprogrammet till frågan om tillräcklig avlastning i vardagen blivit löst.

Förslaget om regionala konferenser är förbundet positiva till. Frågorna kring utsatta barns rätt till utbildning är angelägna och vägar för att hitta lösningar på samarbetsproblem är av stor betydelse för såväl rektors möjligheter att göra ett gott arbete men framförallt naturligtvis för den enskilde eleven skolframgång. Sveriges Skolledarförbund ser utredarens förslag som en bra början på ett angeläget utvecklingsarbete.

Med vänlig hälsning

Lars Flodin
Förbundsordförande